

Nr 394

Av fru **Sundberg**, om åtgärder för att begränsa spridningen av giftiga preparat.

(Lika lydande med motion nr 389 i Första kammaren)

Oaktat statsmakterna genom lagar och förordningar försöker få kontroll över gifthanvändningen, ökar förbrukningen av giftiga preparat. Den medicinska vetenskapen har gjort oss medvetna om riskerna. Vi vet i dag att verkan av ett gift inte behöver vara omedelbar, ämnen som vi hittills betraktat som icke gifter kan ha genetiska effekter och på ett avgörande sätt påverka hälsotillståndet hos såväl nuvarande som kommande generationer.

Det är viktigt att begränsa spridningen av giftiga preparat. Vi måste också ha kontroll över hur mycket som används och vart de tar vägen.

Längst i detta avseende har vi kommit när det gäller bekämpningsmedlen. Dessa kommer ofta i direkt kontakt med produkter som skall konsumeras, och den särskilda lagstiftningen syftar till att de medel som godkänns skall ha så ringa giftighet som möjligt. Giftnämnden prövar ansökningar om registrering av kemiska bekämpningsmedel. Endast om medlet godkänns får det saluföras enligt giftnämndens föreskrifter.

Då denna lagstiftning är relativt ny, finns övergångsbestämmelser som orsakar att det finns en hel del registrerade bekämpningsmedel i handeln. Av de ca 700—800 preparat som saluföres är bortåt 400 registrerade. De övriga väntar på behandling.

Situationen är sådan att man kan ifrågasätta om balans kan uppnås då samtidigt nya medel kontinuerligt kommer fram och måste prövas för registrering. De undersökningar som görs på preparaten är utomordentligt noggranna — inte minst ur toxikologisk synpunkt. Emellertid betonar man från giftnämndens sida att dessa ytterst komplicerade frågor ständigt kräver nya kunskaper för ett riktigt bedömande av det aktuella fallet. Tiden torde vara mogen för en översyn av övergångsbestämmelserna och en kontroll av huruvida man med nyare erfarenheter har skäl att decimera förekomsten av icke registrerade preparat i handeln. Därför talar också den stigande förbrukningen av bekämpningsmedel. En överslagskalkyl visar att vi använder ungefär 1 kg per person och år; motsvarande förbrukning i USA torde vara tio gånger så stor.

På senare tid har uppmärksammats att rester av kemiska bekämpningsmedel kan förekomma i kreatursfoder. Sålunda har man i Danmark konstaterat en hög halt

av dieldrin i mjölk från kor som fått importerat kraftfoder. När det gäller importerade livsmedel åvilar det Folkhälsan att svara för att varorna uppfyller livsmedelsstadgans krav. Jag vill föreslå att giftnämnden fastställer vilka krav som kan ställas på importerat foder och att detta underkastas samma kontroll som importerade livsmedel.

På sina håll har man kunnat konstatera att grönsaker som vuxit nära livligt trafikerade vägar haft osedvanligt hög halt av bly. Vi vet ännu förvånande litet om människans tolerans för bly, men vi vet att blyhalten är ständigt stigande. Detta beror på bilavgaserna; risken är emellertid stor att gifthalten ökar på grund av konsumtion av blyhaltiga livsmedel. Jag vill här föreslå att livsmedelsstadgekommittén får i uppdrag att uppmärksamma riskerna med livsmedel som under vegetationsperioden utsatts för avgaser från tät trafik.

Gifter som lagras i kroppsvävnaderna kommer emellertid inte endast från kemiska bekämpningsmedel. Kviksilverdebatten har påvisat förgiftningsfaran med industriutsläppen i våra vatten. I hälsovårdsstadgans sjätte kapitel stadgas att vatten som tillhandahålles inom tätort skall undersökas såväl kemiskt och fysikaliskt som bakteriologiskt. Analysmetoderna förbättras alltmer, men kvar står svårigheten att ansvarigt bedöma vilka föroreningskoncentrationer som skall anses tolerabla. Inte minst har frågan om vattnets reningsgrad aktualiserats av den grundvattenförsämring som följt i urbaniseringens spår. Vattenförbrukningen ökar dessutom och årsförbrukningen kommer att fördubblas på tjugo år.

Samhället har att genom råd och anvisningar fastställa fordringarna på vattnets kvalitet, så att detta kan användas utan risk för hälsovådliga följder. Färg, lukt, utseende och syrehalt bedömes, och bestämmelser av järn, mangan och alkali sker rutinmässigt vid vattenundersökningar. Klara instruktioner och riktlinjer för övriga toleranser saknas dock. Vi vet i dag att en för stor halt av tunga metaller eller dessas föreningar kan vara direkt hälsovådlig. De lokala hälsovårdsnämnderna saknar erfarenhet av vilka nya analyser som borde komplettera de traditionella. Jag föreslår att socialstyrelsen låter komplettera de föreskrifter efter vilka hälsovårdsnämnden skall pröva vattnets reningsgrad.

En fortlöpande kontroll av förekomst och förbrukning av giftiga preparat är nödvändig. Även vid en fullt utbyggd kontroll kvarstår problemet med att göra sig av med gifter av olika slag. Industriutsläppen måste godkännas av vattendomstolen och torde i dag inte innebära några överraskningar även om de förorenade utsläppen starkt måste decimeras. Annorlunda förhåller det sig med det okontrollerade utsläpp av såväl organiska som oorganiska preparat, vilka klart kan rubriceras som gifter och där utsläppet sker från sjukhus, institutioner och laboratorier av olika slag. Ofta finns ingen annan möjlighet att bli av med preparatet än att slå ut det i avloppet. Det må gälla kromater, nickel, arsenik, kobolt eller anilin. Destruktionsmöjligheterna är oftast obefintliga och riskerna med utsläppet okända. Särskilt inom sjukvården utgör giftdestruktion ett stort problem, som måste lösas.

Den enda institution som i dag har möjlighet till effektiv giftdestruktion är Studsvik. Endast en mycket ringa del av giftmaterialet passerar emellertid denna anlägg-

ning. En plan för giftdestruktion måste göras upp. Det är möjligt att anläggningen i Studsvik kan byggas ut, det är också tänkbart att vi bör bygga fler och mindre anläggningar. Jag föreslår att Kungl. Maj:t låter utarbета en plan för den framtida giftdestruktionen att föreläggas riksdagen.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

1. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en översyn av övergångsbestämmelserna för handel med kemiska bekämpningsmedel och en kontroll av icke registrerade medel,

2. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att giftnämnden får i uppdrag att utarbета bestämmelser för kontroll av importerat kreatursfoder,

3. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att livsmedelsstadgekommittén får i uppdrag att uppmärksamma riskerna med livsmedel som under vegetationsperioden utsatts för avgaser från tät trafik,

4. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att socialstyrelsen får i uppdrag att utarbета mer detaljerade bestämmelser för rutinmässiga vattenanalyser, samt

5. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t föranstaltar om utarbetandet av en plan för den framtida giftdestruktionen.

Stockholm den 27 januari 1969

Ingrid Sundberg (m)
